

לכה את עזבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

גליון תרכט
ערש"ק פרשת תרומה ה'תשע"ח

האם היו הנרות חלק מן המנורה?

אדני העבודה ויסודותי'

בענין ציפוי כלים לגבי טומאה

אין לעשות 'תנאים' גבי צדקה

פתח דבר

בעזרי"ת.

לקראת שבת קודש פרשת תרומה, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תרכט), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חבר מערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט במדור "חידושי פוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנשמנו על-אתר או בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

◇ ◇ ◇

ויה"ר שנוכח לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונוכח לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

לקראת שבת

כג

סגורים בפניו כל הדלתות והשערים. . ומלמעלה אומרים לו: ברצונך להיות "משכיל" – הי' "משכיל", אבל אור אלקי לא נותנים לו.

המבינים אתם משמעות הדבר – אומר אבי למסובים – למעלה אומרים למשכילים: "כי תבואו לראות פני" – רוצים אתם בחכמותיכם ובהשכלותיכם לראות פני אלקים, כלומר, בהשכלה אתם רוצים להרגיש אור אלקי – צאו מכאן,

"מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי" – מי התיר לכם לקחת שכל אלקי ולדרוך עליו בשכל האנושי המגושם שלכם,

"חדשיכם ומועדיכם" – החידושים שאתם מחדשים בהשכלה, עושים אתכם ל"מועדים" (מ' שרוקה), אתם נוגחים אחד את השני [בבחינת שור מועד] כדי להראות את ההשכלות שלכם, וזאת "שנאה נפשי", לכן "גם כי תרכו תפלה אינני שומע".

תפלה – עבודה שבלב – זקוקה להקדמה ולהכנה. נוסף להכנות של קריאה שמע שעל המטה ותיקון חצות, גם להכשרת הלב הבאה על ידי זיעה של מצוה, ועל ידי כך מגיעים ל"רחצו הזכו". צריכים להתרחץ בזיעה ובדמעות, אז יכולים להרגיש את האור האלקי של השכל האלקי שבחסידות.

ואבי בסיימו לומר את האמור, יצא בריקוד נלהב עם המסובים שעשה את כולם כאיש אחד.

(תרגום מלקוטי דיבורים ח"א עמ' קכו, א ואילך - לקוטי דיבורים המתורגם ח"א עמ' 170 ואילך)

קבלה איש מפי איש. בינתיים לקחו קצת משקה וניגנו.

כשסיימו לנגן, אמר אבי: דבר זה עצמו, ש"עבודה" היא עיקר החסידות, צריכים להבין על פי "השכלה". חסידות היא שכל אלקי, חסידות איננה רק השכלה, אלא שכל אלקי, ההוד וההדר שבשכל. כלומר, ה"למעלה מהשכל" [=האלוקי] שבתוך השכל, ועל המוח הגשמי "לתפוס" את השכל שלמעלה מהשכל.

ברם, כדי שהמוח הגשמי יוכל לתפוס ולהשיג שכל אלקי, הרי זה אפשרי רק על ידי עבודה שכלב בתפלה. שכן, התפלה היא הזמן והמקום של "ויקחו לי" - אותי הם לוקחים², עצמות אין סוף ברוך הוא אומר לעובד ה' בתפלה - "אותי אתה לוקח".

אך כדי שהתפלה תהי' עבודה אמיתית, כדי להגיע לנתינת הרשות של "אותי אתם לוקחים", יש להזדקק להכנות של "חומת בת ציון הורדי כנחל דמעה"³ ושל "היתה לי דמעתי לחם יומם ולילה"⁴.

בהבנה של השכלה, אף העמוקה ביותר, בלבד, בלי דמעות וכלי זיעה של מצוה, אי אפשר להיות עובד ה' בתפלה.

אפשרי הדבר - אומר אבי - שאחד ילמד ענין של השכלה עמוקה בחסידות ויבינו היטב, היטב ובאמת, כך שלא רק שהענין נמצא בו, כי אם שהוא שקוע בענין - אז הסביר אבי את לשון רבנו הזקן נ"ע ב"תניא"⁵ "מקיף ומוקף" - ועם אותו ענין הוא מתפלל תפלה יפה של ערבית, עורך תיקון חצות והשינה אינה שולטת עליו מפני שהוא שקוע וקשור לענין, ולאחרי כל ההכנות של מקוה והתבוננות שלפני התפלה, הרי כשהוא עומד להתפלל הוא מתעמק בערבות ובעונג השכלי של הענין, ואילו את האלקות שבאותה השגה אין הוא מרגיש.

"מי התיר לכם לקחת שכל אלקי ולדרוך עליו ע"י שכל אנושי?!"

הוא - ה"משכיל" - יודע את ההבדל שבין הרגשת השכל לבין הרגשת האלקות, והעדר הרגשת האלקות שבהשכלה עולה לו הרבה בריאות, הוא מתחנן, הוא בוכה ומתאונן - ושום דבר.

(1) שמות כה, ב.

(2) ויק"ר ל, יג.

(3) איכה ב, יח.

(4) תהלים מב, ד.

(5) פרק ה.

קובץ זה יוצא לאור לזכות
הני לומדי ותמכי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה
ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה
והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו
ולזכות אביהם ה"ה הרב החסיד
ר' מאיר שי'
זאנאנץ
ס. פאולו ברזיל
יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

Or Hachasidus
Head Office
1469 President St. #BSMT
Brooklyn, NY 11213
United States
(718) 534-8673

מכון אור החסידות
סניף ארץ הקודש
ת.ד. 2033
כפר חב"ד 6084000
03-738-3734
Likras@likras.org

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם
טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה'
מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

"אותי אתם לוקחים" בתפילה

תיאור התוועדות במחיצת כ"ק אדמו"ר הרש"ב, בה נידון הצורך ב"עבודה" שעל ידה מרגישים אלקות ושליטת ה"השכלה" בלא "עבודה"

ויקחו לי תְּרוּמָה

ויקחו תְּרוּמָה אינו אומר אלא ויקחו לי אותי אתם לוקחים
(תְּרוּמָה כה, ב. ויקרא רבה ל, יג)

עיקר החסידות היא "עבודה"

[בסעודה והתוועדות חסידית שלאחר קישורי התנאים של הרבנית חי' מושקא (אחות כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע) ובעלה הרב משה הכהן הורנשטיין ע"ה:]

...באותה התוועדות התבטא אחד מהמסובים (אינני רוצה לפרוש בשמו): חסידות היא השכלה ושכל בכל זמן הוא טוב, לא רק לפני התפלה ולא רק בשעת התפלה, כל שעה ששקועים בשכל – טוב, מה זה נוגע לתפלה ? !

אותו אדם הי' בר דעת, ידע ללמוד הרבה, בעל הבנה בחסידות, בעל מוחין גדולים, בעל מחשבה מעמיקה, פה מפיק מרגליות ממש, נוסף על זה הי' בעל מדות טובות, אלא שלא הי' "עובד", ועל פי רוב הי' מתפלל ב[יחד עם ה]ציבור [=היינו, ולא ב'אריכות', כדרכם של העובדים] גם בשבת.

התפתחה שיחה עמוקה על זה, גדולי בעלי הדעה שבין המסובים כר' גרשון דוב, הר' זלמן ניימרק, ר' אבא פרסון ור' יואל מפודוברנקה התבטאו שעיקר החסידות היא "עבודה" וכל אחד מהם סיפר ממה ששמע מזקני החסידים...

התפלה היא הזמן והמקום של "אותי אתם לוקחים"

אבי [כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע] נהנה מאד מהסיפורים ששמע מכולם, שהם הרי דברי

תוכן הענינים

ה. מקרא אני דורש

האם היו ה"נרות" חלק מן המנוחה?

מדוע מפרט הכתוב שהביאו את הנרות, הרי כשהביאו את המנוחה פשוט שגם הנרות הובאו? / מדוע הוציא הכתוב את "הנרות" מ"כלי" המנוחה ופירט אותם בפני עצמם? / הוכחות מפשטי המקראות שלא היו הנרות חלק מגוף המנוחה

(עי' לקוטי שיחות חפ"ז עמ' 322 ואילך)

ט. פנינים ... עיונים וביאורים קצרים

מדוע הי' המשכן במישור והמקדש במעלה? / מהו "ארגמן"?

י. יינה של תורה

אדני העבודה ויסודותי'

"תרומת האדנים" – יסוד העבודה / תפילה בכוונות האר"י ותפילה פשוטה – באותו נוסח? / תאוותו של הקב"ה בבריאת העולם

(עי' לקוטי שיחות חפ"א עמ' 109 ואילך)

יד. פנינים ... דרוש ואגדה

מדוע לא היו מעלות לפני קודש הקדשים? / מחיצה כאחד מחלקי המקדש?

טו. חידושי סוגיות

בשיטת הרמב"ם בענין ציפוי כלים לגבי טומאה

יתקשה בפלוגתא ר"א ורבנן דסוף חגיגה אמאי לא פירש הרמב"ם כרש"י דציפוי מתכת הוא טעם לקבלת טומאה / יבאר פלוגתא יסודית שמצינו בכמה מקומות בש"ס בין ב"ש לב"ה בדיני התורה

(עי' לקוטי שיחות חפ"ז עמ' 309 ואילך)

יט. תורת חיים

חשיבות נתינת הצדקה

ויקחו לי תְּרוּמָה (תְּרוּמָה כה, ב)

כא. דרכי החסידות

"אותי אתם לוקחים" בתפילה

ויקחו לי תְּרוּמָה ויקחו תְּרוּמָה אינו אומר אלא ויקחו לי אותי אתם לוקחים (תְּרוּמָה כה, ב. ויקרא רבה ל, יג)

מקרא אני דורש

ביאורים ופירושים בפשוטו של מקרא

האם היו ה"נרות" חלק מן המנורה?

מדוע מפרט הכתוב שהביאו את הנרות, הרי כשהביאו את המנורה פשוט שגם הנרות הובאו? / מדוע הוציא הכתוב את "הנרות" מ"כלי" המנורה ופירט אותם בפני עצמם? / הוכחות מפשטי המקראות שלא היו הנרות חלק מגוף המנורה

בפרשתנו בא הציווי אודות עשיית המנורה, והכתוב מאריך בפרטי עשייתה – "מקשה תיעשה המנורה, ירכה וקנה, גביעי' כפתורי' ופרחי' ממנה יהיו. וששה קנים יוצאים מצדי', שלושה קני מנורה מצדה האחד ושלושה קני מנורה מצדה השני' (כה, לא-לב).

והכתוב ממשיך לפרט כיצד בדיוק יהיו הפרחים והגביעים, הכפתורים והקנים, והוא מסיים: "כפתוריהם וקנותם ממנה יהיו, כוֹלָהּ מקשה אחת זהב טהור" (כה, לו); ולאחר מכן ממשיך לדבר אודות הנרות שהיו במנורה: "ועשית את נרותי' שבעה והעלה את נרותי' וגו'" (כה, לז), וכן אודות המלקחיים והמחתות המסייעים בהדלקת הנרות ובניקויים: "ומִלְקָחֵי' ומחתותי' זהב טהור" (כה, לח).

ובדרך הפשט נראה (וכן כתב באור החיים כאן. ועוד), שהנרות אינם חלק מגוף המנורה, אלא הם כלים נפרדים ממנה, שלכן רק לאחר שהכתוב מתאר את המנורה עצמה על כל חלקי', ומסיים: "כולה מקשה אחת זהב טהור", אז הוא מדבר על הנרות שאינם חלק מאותה "מקשה אחת", אלא הם כלים נפרדים (בדוגמת "מלקחי' ומחתותי'" הסמוכים להם, שהם בוודאי כלים נפרדים).

[וכן מבואר בחזקוני כאן: "כתב 'עשיתי' לנרות ('ועשית את נרותי'), ללמדך שהם היו כלים לבדם, ונָעִים ונָדִים היו מן הקנים". ובזה מפרש גם את לשון הכתוב "והעֲלֵה את נרותי'" – שהוא הוראה לכהן שהוא ישים את שבעת הנרות למעלה, על ראשי הקנים].

וכן משמע בפ' ויקהל, כאשר הכתוב מתאר את עשיית המנורה בפועל: בתחילה מדבר על המנורה עצמה וכל פרטי' – "ויעש את המנורה זהב טהור מקשה עשה את המנורה

פרנסה בהרחבה, במדה כזו שהוא אכן יוכל בפועל ממש למלא את החלטתו הטובה.

והנני בטוח שגם בענינו, למרות שעד עתה זה עוד לא הי', אך מכיון שהוא ושותפו קיבלו את ההחלטה בכל הלב, בודאי כבר נפסק למעלה לתת לכם פרנסה בהרחבה ובהצלחה, שתוכלו ליישם את הרצון הטוב שלכם בטוב לכב וביד רחבה.

(תרגום מאגרות קודש חז"י עמ' קל-קלא)

אין לעשות תנאים עם הקדוש ברוך הוא

מוכרחני להעיר בהנוגע לסיום מכתבו, שכשיעזור השי"ת ותתרפא יתן בלי נדר לישיבת . . וכו' – שאין זה נוסח רצוי באופן דלהתנות תנאים עם השי"ת ולהקדים שתחלה יעזור ואחרי כן וכו'. והרי ענינו של כל איש ישראל הוא לעשות ככל האפשרי וככל יכולתו בעניני תורה ומצוות שצדקה בכלל זה, ועוד ששקולה היא כנגד כל המצוות עד שנקראת בשם מצוה סתם (עיין בתניא פרק ל"ז בארוכה), וביחד עם זה להתפלל, לבקש ולדרוש מהשי"ת המצטרך לו בבני חיי ומזוני רויחי. וק"ל.

(אגרות קודש חז"י עמ' ת)

קבלתי מכתבו, פדיון נפש, בעד בתו וחתנו, להפקד בזרעא של קיימא...

כותב בסיום מכתבו, "ואני אפזר אם ירצה ה' הרבה כסף עבור ישיבת . . כשיפקדנו", הנה לא ישר בעיני כתבו זה, כי למה לו להכנס בתנאים עם הקב"ה, וידוע מאמר רבותינו ז"ל "הנותן סלע לצדקה בשביל כו" הרי זה צדיק גמור", אבל בכל זה לא נמצא בדבריהם תנאי שיתנו לאחר שתתמלא הבקשה, ובודאי גם מעצמו מבין שכשיש שאלה, מי הוא הבטוח יותר – הרי בודאי הקב"ה הוא הנאמן בתכלית וגם כן הכל יכול.

(אגרות קודש חז"י עמ' קמז)

...עלי' להסביר לאמא שלה שתחיי, שעם הקב"ה לא צריך להתנהג בסדר זה, להציב לו תנאים, שכאשר יקויים אותו ענין, אזי יתנו לצדקה.

יהודי מתנהג בסדר הפוך, תחילה נותנים צדקה ואחר כך מבקשים מהשי"ת לא בתור תשלום שכר, אלא בתור בקשה שהוא ברוך-הוא שהוא עצם הטוב, ימלא את משאלות לבם הטובה. וכשיש בטחון איתן זה, אזי רואים זאת גם בעיני בשר ובקרוב. והתקוה שתמצא את המלים המתאימות להסביר לה את האמור לעיל.

(תרגום מאגרות קודש חז"י עמ' קכ"ד)

תורת חיים

מכתבי עצות והדרכות בעבודת השי"ת
בחיי היום יום

חשיבות נתינת הצדקה

החשיבות וההכרח בנתינת הצדקה, הקשר בין הפרנסה לבין הצדקה והסגולות
הרוחניות להן זוכה האדם בנתינתה

ויקחו לי תרומה

(תרומה כה, ב)

התקשרות להקב"ה ע"י הוצאת ממון

להקב"ה בעולמו - יש לו מכל סוגי בני אדם ובני ישראל בפרט, כיון שלהנהלת
עסקי השם בעולם הזה - רצה ה' שיהיו קשורים בהוצאת ממון (ממילא - זוכה בעל
הממון - להיעשות שותף כביכול להשם, והשם מברכו כלשותף), ובזה גופא - חלק
מהשותפים זקוקים שיעזרום שעסק השם זקוק לממון וכו', אשרי חלקם וגדול זכותם
שנפש האלוקית מעצמה מתעוררת לזה ובא לידי מעשה בפועל, וילכו גם בזה בשמחה
ובטוב לבב מחיל לחיל ובכל ענייניהם.

(מענה בעניני צדקה, נדפס בהיכל מנחם ח"א עמ' סב)

ההחלטה לתת צדקה 'פוסקת' למעלה פרנסה בהרחבה

שמחתי לקבל פרישת-שלום ממנו . . . אודות האסיפה שהיתה לו . . . ומההחלטה
הטובה שהתקבלה בשעה טובה ומוצלחת שמההכנסה שתהי' בעזרת השי"ת ממעינות
[הנפט של] "חברת באר שבע" ינתן חלק מסויים לצדקות השונות...

ידוע הפתגם ששמענו מכ"ק מו"ח אדמו"ר, שכאשר יהודי כאן למטה [בעולם הזה]
מקבל על עצמו החלטה טובה לתת צדקה בסכום גדול, הרי גם אם בשעת מעשה אינו
רואה את האפשרות איך הוא יוכל ליישם את זה בפועל, אך למעלה נפסקת עבורו מיד

ירכה וקנה גביעי' כפתורי' ופרחי' ממנה היו . . . כולה מקשה אחת זהב טהור" (לו, יז-כב);
ולאחר מכן פונה לדבר על הכלים הנפרדים ממנה (לו, כג): "ויעש את נרותי' שבעה,
ומלקחי' ומחתותי' זהב טהור".

ב. ובאמת שבענין זה נחלקו חכמים (מנחות פח, ב. ברייתא דמלאכת המשכן פ"ט. ועוד),
והרמב"ם פוסק כאותה שיטה שהנרות אכן היו חלק מגוף המנורה (הל' בית הבחירה פ"ג
הלכות ד-ו): "מנורה הבאה זהב תהי' כולה ככר, עם נרותי', ותהי' כולה מקשה . . . שהנרות
קבועין במנורה והם מכלל הככר".

ויש שלמדו כי גם רש"י בפירושו לתורה ס"ל שהנרות קבועים במנורה, ולכאורה כן
משמע בפירושו על הציווי "מקשה תיעשה המנורה" (כה, לא):

"מקשה תיעשה המנורה - ש"ל יעשנה חוליות, ו"ל יעשה קני' ונרותי' איברים
איברים ואחר כך ידביקם בדרך הצורפים . . . א"ל כולה באה מחתיכה אחת, ומקיש
בקורנם וחותך בכלי האומנות ומפריד הקנים אילך ואילך".

ומזה שרש"י מזכיר בענין זה של "מקשה" את זה ש"ל יעשה קני' ונרותי' איברים
איברים" - משמע שגם הנרות הם בכלל ה"מקשה" של המנורה עצמה.

אך באמת אין בזה ראי':

רש"י בא רק לשלול מציאות של נרות המודבקים למנורה - ומבהיר, שהמנורה צריכה
להיות גוש אחד מתחילתו, וכשם שאסור לעשות הקנים בנפרד ואחר כך להדביק אותם
לגוף המנורה, כן אסור לעשות הנרות בנפרד ו"להדביקם לה; אך אם עושים הנרות
כמציאות של כלים נפרדים לגמרי, שאינם דבוקים בהמנורה (אלא הם רק עומדים
מעלי') - בזה אין פגם, שהרי סוף סוף המנורה עצמה נשארת "חתיכה אחת".

ואדרבה, מזה שבסיום דבריו מזכיר רש"י רק את הקנים: "כולה באה מחתיכה
אחת . . . וחותך בכלי האומנות ומפריד הקנים אילך ואילך" - ולא הזכיר כאן את הנרות,
כשם שהזכיר בתחילת דבריו - משמע שרק הקנים הם חלק מגוף המנורה ו"ל הנרות,
שהם באמת כלים נפרדים; וכמו שנתבאר לעיל (ס"א) שכן היא המשמעות הפשוטה
במהלך הכתובים, והרי דרכו של רש"י היא "פשוטו ש"ל מקרא".

ג. ויש להוסיף ולהוכיח שעל פי "פשוטו של מקרא" היו הנרות כלים נפרדים - מדברי
הכתוב בפ' פקודי (לט, לו):

מסופר שם שהביאו אל משה את המשכן ואת כל פרטיו, ובתוך הדברים נאמר:
"ויביאו . . . את המנורה הטהורה, את נרותי' נרות המערכה ואת כל כלי', ואת שמן
המאור".

בהן, דין חיפוי להן – שבטלות אל הכלי ואין להן גדר כלי – ולכן טהורות, אבל מטפחות שאינן מצוירות שתכליתן אינה להוסיף בנוי הכלים שמכוסין בהן, אלא משמשות כתיק שמגין ושומר את הכלי – טמאות.

ומעתה תבואר היטב שי' הרמב"ם במתני' דסוף חגיגה, דמסתברא לי' דאף הכא אזלי לשיטתייהו ומשום הך פלוגתא נגעו בה, דלר"א (ב"ש) הסברא נותנת (לולא הפסוק "אדמה") שציפוי המזבח מטמא כי הציפוי – המתכת – הוא ענינו

הכללי והבולט של המזבח, ונקרא שם כולו "מזבח הנחושת" או "מזבח הזהב", ולא אכפת לן שאי"ז אלא ציפוי טפל. אבל לחכמים עצם היותו "ציפוי" כבר שולל בסברא את קבלת טומאה, כי אע"פ שבכללותו ובענינו המזבח הוא כלי של מתכת כנ"ל, אבל לכשנתבונן בפרטי המזבחות הרי נעמוד על עומק הדבר שהמתכת הנראית אינה אלא ציפוי הטפל ובטל לכלי (ושוב גם הכלי אינו מקבל טומאה מחמת הציפוי), ופרטים אלו גוברים על הכלל הניכר בתחילה כנ"ל.

ובכן, אם נאמר שהנרות היו "מקשה" עם המנורה, אינו מובן למה צריכים הנרות ל"הבאה" מיוחדת? הרי כשם שלא מתאים לומר "את המנורה הטהורה, את קני", גביעי', כפתורי' ופרחי'" – כי כל אלו מחוברים למנורה ונכללים באותה הבאה ממש, כך לא מתאים לומר "את נרותי"!

אלא מכאן מוכח (בדרך הפשט) שהנרות היו כלים נפרדים, ולכן היו צריכים להבאה מיוחדת – הבאה אחת למנורה עצמה והבאה נוספת לנרותי'.

ד. ועדיין יש לשאול – לאידך גיסא: כיון שהכתוב שם ממשיך "את המנורה . . ואת כ"ץ כ"י" – למה הוצרך לפרט גם "את נרותי" ? באם אכן הנרות הם כלים נפרדים, בדוגמת המלקחיים והמחתות – הרי הם נכללים כבר בהבאת "כל כלי" !

וקושי זה קיים עוד קודם לכן, בפי' ויקהל (לה, יד), שם מפרט הכתוב את כל הפרטים שצריכים ה"חכמי לב" לעשות, ובתוך הדברים: "ואת מנורת המאור, ואת כ"י ואת נרותי" – ולכאורה, הרי הנרות הם חלק מ"כ"י" של המנורה, ולמה הוצרך לפרטם בפני עצמם ? !

ה. ויש לומר, שקושי זה בא רש"י ליישב בפירושו לפ' ויקהל שם, וז"ל: "נרותי" – לוציני"ש בלע"ז. בזיכר שהשמן והפתילות נתונין בהן".

ולפום ריהטא אינו מובן – מה בא רש"י לחדש בזה? הרי כבר בפרשתנו, שהיא הפעם הראשונה שנזכר לשון "נרותי", פירש רש"י: "כמין בזיכר שנותנין בתוכן השמן והפתילות"; ולמה איפוא הוצרך בפי' ויקהל לחזור ולפרש?

אלא שבאמת בפי' ויקהל מוסיף רש"י דבר חדש שלא פירש בפרשתנו – את התרגום "לוציני"ש בלע"ז". אך הא גופא קשיא: אם כדי להבין את תיבת "נרותי" יש צורך בהבאת תרגום זה, למה לא הביאו רש"י כבר בפרשתנו (בפעם הראשונה) ? !

[ובפירוש הרשב"ם הוא לכאורה לנכון: בפרשתנו מפרש הרשב"ם "לוצ"ש בלע"ז, שנותנים את השמן והפתילות", ואילו בפי' ויקהל כבר אינו חוזר ומפרש, כי כבר ידוע הוא לאחר שפירש פעם אחת].

אלא:

שורש התיבה שמביא רש"י כתרגום, הוא ענין האור. והיינו, שבתחילה מביא רש"י ש"נרותי" הם "לוציני"ש בלע"ז", והיינו שהנרות נקראים על שם האור; ואחר כך הוא ממשיך, שהטעם באמת שהנרות נקראים על שם האור הוא משום "שהשמן והפתילות נתונין בהן", וממילא אור המנורה – שהוא עיקר המכוון בה, וכשמה "מנורת המאור" – בא דוקא על ידי "נרותי".

והטעם שהוצרך רש"י להדגשה זו דוקא בפ' ויקהל - הוא כדי לבאר מדוע הוציא הכתוב שם את "נרותי" מכלל "כלי" ופירטם בפני עצמם ("את כלי ואת נרותי"), וע"ז מבאר, שכיון שהנרות הם העיקר של כל המנורה (כי על ידם בא בפועל אור המנורה) - לכן הכתוב מזכירם באופן מיוחד ומפורט, יותר משאר הכלים (מלקחיים ומחתות) שהם נזכרים רק בדרך כלל בלי לפרטם [ולאחר שפירש כן בפ' ויקהל, מובן שהוא הטעם גם לזה שנתפרטו הנרות בפני עצמם בפ' פקודי ("את נרותי" . . ואת כל כלי")].

ודו"ק בכ"ז.

הנשים דיין שעתן והלל אומר מפקידה לפקידה אפילו לימים הרבה". ומבואר בגמ' (באופן הראשון) "שמאי קסבר העמד אשה על חזקתה ואשה בחזקת טהורה עומדת, והלל כי אמר העמד דבר על חזקתו היכא דלית לי' רעותא מגופי' אבל איתתא כיון דמגופא קחזיא לא אמרינן אוקמא אחזקתה". והיינו דלשמאי קובעים ע"פ הנראה (או אינו נראה) לעיניים מיד, ולהכי ד' שעתה - זמן ראיית הדם בפועל ולא לפני' כשלא ראתה, אבל להלל צריך לחקור פרטי הענין דראיית הדם, דמה שראתה עכשיו (שעתה) הוא מסובב, כי יש ריעותא בגופה, והראי' הוא ענין טבעי באשה (עיי' במפרשי המשנה והגמ'), ומהאי טעמא אי אפשר להעמידה בחזקת טהרה, וכל הטהרות שנתעסקה בהן מעת פקידה הראשונה טמאות (מספק עכ"פ).

[ועיי' ע' בלקו"ש חט"ז תרומה ד דוגמאות לשיטה זו בכל סדרי הש"ס, ובשו"ג שם נתבאר בטוב טעם אף החידוש המיוחד בתוך סברא זו גופא בכל אחת מהפלוגות].

ומעני' י"ל דה"ה גבי חיפוי ותיק כו', דלב"ש מסתכלים אנו על ענין לפי גדרו הכללי (מטפחות), ואין נכנסים לפרטים (שבהוספה לכללות הדבר), ומה שעניינו רואות בכללות הוא ששני מיני המטפחות משמשות ככלי - שימוש לכסות ולשמור על הכלים, ולכן טמאות. אבל לב"ה מתחשבים עם פרטי הענין, ובנדו"ד - עם הפרטים המראים את מטרת ותכלית השימוש של כל מין בפני עצמו: מטפחות המצוירות שמטרתן לנוי הכלים המכוסים

היא כשיאותו לאורו כדתנן התם, היינו כששייכא הנאה מן האור, וההנאה הלא היא מיד כשרואה את האור בכ"ל' שאז אינו רואה אלא אור סתם בגוון אחד, ולהכי מברכינן על בריאת כללות האש, משא"כ לב"ה יש לילך כפי העולה ע"י עיון והתבוננות בפרטי הדבר ולדרוש אחר בירור שלם, והרי כשמתבונן בהאש ימצא בה כמה מאורות, ויתברר שבפועל ההנאה שמהאש הוא מכל' גווני נהורא.

בכתובות טז: "כיצד מרקדין לפני הכלה, ב"ש אומרים כלה כמות שהיא (רש"י: לפי יופי' וחשיבותה מקלסין אותה), וב"ה אומרים כלה נאה וחסודה, אמרו להן ב"ש לב"ה הרי שהיתה חגיגת או סומא אומרים לה כלה נאה וחסודה והתורה אמרה מדבר שקר תרחק. אמרו להם ב"ה לב"ש לדבריכם מי שלקח מקח רע מן השוק ישבחנו בעיניו או יגננו בעיניו הוי אומר ישבחנו בעיניו". והנה פשוט שגם לב"ה אסור להגיד דבר שקר וגם לב"ש מי שלקח מקח מן השוק צריך שישבחנו בעיניו, אלא דלב"ש העיקר הוא הנראה בהשקפה פשוטה, וכיון שבכלה זו אין מעלות אלו ניכרות אין מקום לקלסה בהן, ויש לומר רק הדבר הנראה - כלה כמות שהיא (ומה שאינו ניכר בגלוי הוי בגדר "שקר" לשבח בו), ולב"ה יש להתייחס להתברר לאחר היתבוננות, דכיון שהחתן לקח מקח ובחר בכלה זו, מוכחא מילתא שבעיניו דחתן זה הרי היא אכן נאה וחסודה (ועיי' בסוטה מז ע"א "חן אשה על בעלה"), ואין כאן שקר.

ובריש נדה תנן "שמאי אומר כל

פנינים

עיונים וביאורים קצרים

המדבר בו חנה, אלא ה' המשכן כולו "במישור", וק"ל.

(ע"פ לקוטי שיחות חכ"ט עמ' 71 ואילך)

מהו "ארגמן"?

ותכלת וארגמן גו'

וארגמן - צמר צבוע ממין צבע ששמו ארגמן (כח, ד. רש"י)

בפירוש "ארגמן" נחלקו הרמב"ם והראב"ד: הרמב"ם פירש "שהוא הצמר הצבוע אדום" (הל' כלי המקדש פ"ח ה"ג) ועד"ז פירש האבן עזרא (כאן) "כדמות אדום", והראב"ד (בהשגות להל' כלי המקדש שם) פירש ש"ארגמן ארוג משני מינין או משלשה צבעין על כן נקרא ארגמן".

והנה מלשון רש"י משמע שלא ס"ל כשתי השיטות הנ"ל, שהרי ממה שכותב "מין צבע ששמו ארגמן" מוכח שזהו שם של צבע אחד ולא כמה צבעים ארוגים יחד, כשיטת הראב"ד. וגם מסתימת לשונו "מין צבע ששמו ארגמן" מוכח שלא ס"ל שהוא "אדום", כשיטת הרמב"ם, דא"כ הו"ל לפרש שצבעו אדום, כמו שפירש "תכלת" . צבעו ירוק".

ועכצ"ל ששיטת רש"י היא שיטה שלישית - ש"ארגמן" הוא צבע בפני עצמו (וראה תו"ש עה"פ אות מו) ובמילואים לשם ס"ב (נדפסו בסוף כרך כב).

ויש לומר שהוכרח רש"י לפרש שארגמן הוא צבע בפני עצמו, כי שתי השיטות הנ"ל - כמה צבעים ביחד וצבע אדום - כבר נכללו בדברים שנתפרשו לקמן:

"שלשה צבעין" - פירוש הראב"ד לארגמן - מצינו ב"עורות תחשים" שפירשו רש"י שיש בו ריבוי גוונים (רש"י ד"ה תחשים), ו"אדום" - פירוש הרמב"ם לארגמן - הוא "תולעת שני" (פרש"י ישיע' א, יח. וכן פירשו הרשב"ם והראב"ע כאן, ועוד. וראה רש"י גיטין סט, ב ד"ה אהלא. רש"י ע"ז כח, ריש ע"ב ד"ה שב).

ועל כן פירש רש"י שארגמן הוא צבע בפני עצמו שאינו כלול במינים האחרים.

(ע"פ לקוטי שיחות חל"א עמ' 144)

מדוע ה' המשכן במישור והמקדש במעלה?

כתב הרמב"ם בהל' בית הבחירה "המקדש כולו לא ה' במישור אלא במעלה ההר . . . עולה מן החיל לעזרת הנשים . . . ועולה ממנה לעזרת ישראל . . . ועולה ממנה לעזרת הכהנים . . . ועולה משם לאולם" (פ"ו ה"א-ד). ויש לעיין, מדוע מתחיל הרמב"ם בלשון שלילה "המקדש כולו לא ה' במישור", דאמאי תסיק אדעתין שהמקדש צ"ל במישור עד שצריך הרמב"ם לשוללו בפירוש - "לא ה' במישור"?

ויש לבאר שהרמב"ם אזיל לשיטתו ברפ"א מהל' בית הבחירה, שכתב שם דקיום מ"ע ד'ועשו לי מקדש" בבנין בית המקדש ה' בהמשך ל"משכן שעשה משה רבינו במדבר", וכמו שמפרש ש"הדברים שהן עיקר בבנין הבית" הם "כעין קלעי החצר שהיו במדבר" . כעין חצר אוהל מועד", והיינו, שבנין המקדש הוא כעין ובדוגמת המשכן (וראה ג"כ לשונו בפ"ו שם ה"א).

ועל כן ה' ס"ד לומר שכמו שהמשכן ה' במישור ולא ה' בו חלק מוגבה מחבירו, כן יהי' גם במקדש, ולכן הקדים ש"המקדש כולו לא ה' במישור", שבדבר זה אכן לא ה' המקדש דומה למשכן, אלא חלקי המקדש היו שונים בגובה שטחם בהתאם לקדושתם, והחלק המקודש יותר ה' גבוה יותר.

והטעם לזה שרק במקדש ה' כן ולא במשכן, יש לומר שהוא מפני שהמקדש ה' דירת קבע לשכינה ועצם מקום המקדש נתקדש כי הוא "המקום אשר יבחר ה' א"ו בו" (ראה יב, א), וגם לאחר שנחרכ נשאר מקומו קדוש, ו"מקריבין הקרבנות כולן אף שאין שם בית בנוי" (הל' ביהמ"ח פ"ו ה"ט), משא"כ המשכן ה' בנין עראי, וחלות הקדושה ה' רק במשכן ולא במקומו, וכאשר פירקו המשכן לא נשארה שם קדושה.

ולכן, במקדש שנקבעה קדושתו במקומו, ה' החלק המקודש יותר גבוה גם בשטח מקומו, משא"כ במשכן שלא נקבעה הקדושה במקום עצמו, לא נקבעו ההבדלים בקדושת חלקי המשכן במקום

עשויות לנוי הספרים שהם עטופים בהן יש להן דין חיפוי, ולכן סברי ב"ה דטהורות הן, אבל מטפחות שאינן מצויירות שאינן עשויות לנוי טמאות כדין תיק. מיהו ב"ש ס"ל שגם כשהוא בגדר חיפוי כלים טמא (עיי"ש הראיות דכ"ה ש' ב"ש), ומסיים דאף ר"א דידן - שהוא מתלמידי ב"ש (עיי"ש רש"י ותוס' שבת קל:) - ס"ל כב"ש (ועיי' היטב תוד"ה ואומר ביצה לד:). ועדיין צלה"ב סברת ב"ש.

ויו"ט דהנה בכמה מח' דב"ש וב"ה מצינו לומר דבסברא אחת נחלקו בכולן, והיא דלב"ש במילי דאורייתא הדבר הקובע יותר הוא כללות הענין, היינו הגדר הכללי יותר העולה לעינינו בגלוי, ולא הפרטים המתבררים רק ע"פ עיון ודרישה מסותרת (על-דרך הכלל אין לו לדיין אלא מה שענינו רואות), ולב"ה צריך להתחשב בעיקר עם הענינים כפי שהם מתבררים לפי פרטיהם ואופניהם, אע"פ שפרטים אלו אינם ניכרים בהשקפה ראשונה אלא הם נראים רק לאחר דרישה וכו' - ודוקא זה מכריע בדיני התורה.

בברכות נא: נח' בנוסח ברכת האש דמוצ"ש, לב"ש "שברא מאור האש" ולב"ה "בורא מאורי האש", ומבואר שם נב: דלב"ש אמרי' בל' יחיד כי "חדא נהורא איכא בנוורא" [גוון אור אחד יש כאש], ולב"ה אמרי' בל' רבים כי "טובא נהורי איכא בנוורא" [שלשהב אדומה לבנה וירקרקת, רש"י]. ופשיטא דלא נח' במציאות, ובודאי כדחזינן בעינינו כמה גוונים יש באור, אלא דלב"ש יש לקבוע כפי הנראה מיד ובכללות, והרי ברכת הנר

וביאר הכס"מ בשם הר"י קורקוס (הל' כלים פ"ד ה"ד) דלפ"ז ל' הש"ס דהציפוי בטל לכלי הוא המשך סברת חכמים וביאור טעם האמור שאין כאן סברא לטמא, דהציפוי מאחר שבטל לכלי אין סברא שיביא עליו טומאה, ומאידך גם הכלי מצד עצמו (אפי' ה' לו בית קיבול) אינו מקבל טומאה כיון ששימושו ע"י חיפוי, וכנ"ל בספרא (ועיי' ל' הרמב"ם בס' היד שם). ונמצאה כאן מח' בגדר דין ציפוי לרבנן, דלרש"י דוקא מזבחות שאני שהתורה קראתם עץ, אבל שאר כלים מצופים יש בהם טומאה, ולהרמב"ם לעולם ציפוי כלים מבטל דין טומאה מן הכלי.

ויו"ט מהו יסוד להרמב"ם לפרש דלא כרש"י, ובפרט שלשון הש"ס אתי שפיר יותר כפרש"י (ראה פי' הרא"ש כלים שם, ואף הר"י קורקוס ציין שפי' הרמב"ם עולה בדוחק, ועיי' מל"מ).

והנה תנן בכלים פכ"ח מ"ד "מטפחות ספרים בין מצויירות בין שאינן מצויירות טמאות כדברי ב"ש, ב"ה אומרים מצויירות טהורות ושאין מצויירות טמאות". ובטעם מחלוקתם ביאר הגאון הרג"צובי (שו"ת צ"פ נ"י. סי' קלו) - על יסוד ביאורו של הראב"ד בפירושו על הספרא הנ"ל (דחיפוי טהור, וכברפס"ז דכלים דתיק הוא לשמור ולהגן על מה שבתוכו, ולכן מקבל טומאה כי הוא בסוג דמשמשי אדם, אבל שימוש החיפוי אינו לשימור הדבר המחופה, אלא רק לנוי, ולכן אינו מקבל טומאה. ועפ"ז מבאר שזהו יסודם של ב"ה, דמטפחות המצויירות כיון שהן

חידושי סוגיות

עיון ופולפול בסוגיות הפרשה

בשיטת הרמב"ם בענין ציפוי כלים לגבי טומאה

יתקשה בפלוגתת ר"א ורבנן דסוף חגיגה אמאי לא פירש הרמב"ם כרש"י דציפוי מתכת הוא טעם לקבלת טומאה / יבאר פלוגתא יסודית שמצינו בכמה מקומות בש"ס בין ב"ש לב"ה בדיני התורה

וקאמרי רבנן דבוודאי טעמו "מפני שהן מצופין" במתכת, ועל דא מקשו דהלא מהא דקרא רחמנא למזבחות "עץ" (כמבואר בסוגיין, עיי"ש) מוכח דקבעה תורה ד"מיבטל בטיל ציפויין לגבייהו" ושם עץ עליהם, וא"כ בלאו קרא ד"אדמה" נמי טהורין.

אבל הרמב"ם בפיהמ"ש כלים פי"א מ"ד פי' דלהך תירוצא דברי חכמים "מפני שהן מצופין" אינו הצגת הטעם דר"א מטמא לולא הכתוב, אלא זהו שיטת חכמים גופייהו בביאור הטעם **לטהר**, ד"איתא בספרא עה"כ כל כלי אשר יעשה מלאכה בהם, יכול שאני מרבה את חיפויי כלים ת"ל בהם פרט לחיפויי כלים", היינו שכלי שהשימוש אינו בגופו אלא דרך חיפוי (ציפוי) – אינו מקבל טומאה.

תנן בסוף חגיגה דמזבח הזהב ומזבח הנחושת אין מקבלין טומאה "מפני שהן כקרקע דברי ר"א, וחכ"א מפני שהן מצופין", ובגמ' מבו' דר"א יליף דהוי כקרקע מדכתיב "מזבח אדמה תעשה לי", ופריך בגמ' על ל' חכמים (דמשמע דסברי נמי דטהור, ורק מטעם אחר – משום הציפוי) "אדרבא כיון דמצופין נינהו מיטמאו" [היינו דהכלי עצמו טהור משום כלי עץ העשוי לנחת, אבל הציפוי הלא מתכת הוא], ומשני "אימא וחכמים **מטמאין** מפני שהן מצופין, ואי בעית אימא רבנן לר"א קאמרי מאי דעתיך משום דמצופין מיבטל בטיל ציפויין גבייהו".

ובפי' התי' הב' פרש"י דרבנן מקשים על ר"א במה דסבר דלולי הפסוק הוו טמאין אע"ג דהוי כלי עץ העשויין לנחת,

יינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך החסידות

אדני העבודה ויסודותי'

"תרומת האדנים" – יסוד העבודה / תפילה בכוונות האר"י ותפילה פשוטה – באותו נוסח? / תאוותו של הקב"ה בבריאת העולם

שלוש תרומות נאמרו בריש פרשתנו: "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה – זו תרומת אדנים", "מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי – זו תרומת שקלים", "וזאת התרומה אשר תקחו מאתם – זו תרומת המשכן" (ירושלמי שקלים פ"א ה"א).

והנה יסוד מוסד בשה"ק (ראה תניא פי"ז ועוד), שכל מה שנאמר ומסופר בתורה, אינו לשעתו ולזמנו בלבד. כי "התורה היא נצחית", וממילא בכל ציווי וסיפורי התורה יש תוכן והוראות לדורות בעבודת האדם. ותוקף מיוחד יש לדברים אלו בעניינים הקשורים עם המשכן ומקדש, כי עיקר עניין המשכן הוא השכנת השי"ת בלב האדם, כמו שנאמר "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" – "בתוך כל אחד ואחד" (פרשתנו כה, ח. ראשית חכמה שער האהבה פ"ו. ועוד). ואם כן, ענייני התרומות שנאמרו במשכן בוודאי קשורות עם עבודת האדם בלבו פנימה, בכל עת ובכל דור.

ומתוך שלוש התרומות האמורות, תרומת שקלים שהיא לצורך הקרבנות נוהגת לדורות, וגם בזמן הזה קוראים פרשת שקלים, ויש נוהגים לתת זכר למחצית השקל (שו"ע אר"ח סי' תרצד). אבל תרומת אדנים ותרומת המשכן היו רק קודם בניין המשכן. ואם כן, יש לפרש מה יש לו לאדם ללמוד בעבודתו מעניין שתי תרומות אלו, ואיזו הוראה נצחית צריכים להפיק מתרומת האדנים ותרומת המשכן לדורי דורות.

"תרומת האדנים" – יסוד העבודה

תרומת האדנים הייתה בסכום שווה לכל של מחצית השקל (פקודי לח, כו-כו), ואם

מדוע לא היו מעלות לפני קודש הקדשים?

כתב הרמב"ם בהל' בית הבחירה "כשאדם נכנס משער מזרחי של הר הבית מהלך עד סוף החיל בשוה. ועולה מן החיל לעזרת הנשים בשתיים עשרה מעלות כו' ומהלך כל עזרת הנשים בשוה ועולה ממנה לעזרת ישראל שהוא תחילת העזרה בחמש עשרה מעלות כו' ומהלך כל עזרת ישראל בשוה ועולה ממנה לעזרת הכהנים במעלה גבוהה אמה כו' ומהלך כל עזרת הכהנים והמזבח כו' ועולה משם לאולם בשתיים עשרה מעלות כו' והאולם וההיכל כולו בשוה" (פ"ו ה"א-ד).

והיוצא מדברים אלו, שכאשר ה' הבל בקדושת המקום בחלקי המקדש ה' האדם צריך לעלות - "ועולה משם" - במעלות כדי להגיע לחלק הקדוש יותר. אמנם, כדי לבוא מההיכל לקודש הקדשים, לא מצינו שה' האדם צריך לעלות במעלות. וצריך ביאור בטעם השינוי.

ויש לכאור זה בעבודת האדם לקונו:

בדרך כלל, כאשר האדם הולך ממדרגה אחת למדרגה אחרת בבחינות ומעלות הקדושה, הרי הדבר פועל באדם עלי' והגבהה, ו"עולה" הוא ממדרגה למדרגה. וזהו התוכן הפנימי במעלות שבין חלקי המקדש, שמסמלים את "העלי" הרוחנית שנפעלת באדם כאשר עולה לבחינה גבוהה יותר במעלות הקדושה.

אך שונה הכניסה לקודש הקדשים, שאינה פועלת "עלי" באדם הנכנס, אלא להיפך, שמצד עוצם וגודל הקדושה שבמקום זה מתבטל האדם לגמרי עד שאינו מרגיש את עצמו כלל. ואין בזה "עלי" מדרגא לדרגא אלא במצב כזה הרי האדם "כולו בשוה", שכל כוחותיו מתבטלים לגמרי לפני "השווה ומשווה קטן וגדול".

ולכן לא היו "מעלות" לפני קודש הקדשים, כי הכניסה לשם אינה "מעלה" את האדם, אלא אדרבה, היא פועלת שיהי' "כולו בשוה" ובטל לגמרי לפני אדון כל.

(עי' לקוטי שיחות חכ"ם עמ' 77 ואילך)

מחיצה כאחד מחלקי המקדש?

והבדילה הפוכה לכם בין הקודש ובין קודש הקדשים

(כו, לז)

איתא בזהר "ויהי ככלות שלמה לבנות את בית ה' ואת בית המלך גו' . . . בית ה' דאיהו בית המקדש כגון עזרות ולשכות ובית האולם והדביר . . . בית המלך דא קדש הקדשים" (זח"ב ד, א). ונמצא, שהזהר מנה את ה"דביר" כא' מחלקי בית המקדש.

ולכאורה צריך ביאור, הרי "דביר" זה הוא המחיצה שבין הקודש ובין קודש הקדשים (ראה פרש"י מ"א ו, טז. תוספתא יומא פ"ב, יא. גמ' יומא שם נב, א ובפרש"י שם ד"ה דביר, ועוד). וא"כ, לכאורה אין ה"דביר" אחד מחלקי בית המקדש, כמו ה"עזרות" וה"לשכות" אלא מחיצה המבדלת בין הקודש לקודש הקדשים, ומדוע מנהו בזהר כחלק בפני עצמו?

ויש לומר הביאור בזה:

קודש הקדשים חלוק בקדושתו מכל חלקי הבית, שהוא הקדושה הכי נעלית שבכל המקומות המקודשים; וקדושתו איננה רק עוד דרגא בקדושה, בדוגמא לשאר הקדושות שכל אחת מהן מקודשת מדרגא שלמטה ממנה, אלא קדושתו מובדלת מכל הקדושות שלמטה ממנו.

ולכן אין מספיק שההבדלה בין הקודש לקודש הקדשים תהי' רק ע"י מחיצה, כשאר ההבדלות בין שני מקומות, אלא צריך להיות מקום בפני עצמו שהוא כעין "ממוצע" בין קודש וקודש הקדשים, ומקום זה הוא המבדיל ביניהם.

וזהו שה"דביר" נחשב כחלק בפני עצמו מחלקי המקדש, כי מעוצם קדושת קודש הקדשים אין מספיקה הברלת מחיצה רגילה כדי להבדיל בין הקודש לקודש הקדשים, אלא מחיצה זו נחשבה כמקום מיוחד שהי' בו גדר בפני עצמו, כי רק מקום כזה יכול להיות מבדיל בין הקודש לקודש הקדשים.

(יעוין בארוכה לקוטי שיחות חכ"ם עמ' 140 ואילך)

לקראת שבת

יא

כן, תוכנה הפנימי של תרומה זו, הוא סוג עבודה שהיא שווה בכולם. לעומת זאת, את תרומת המשכן נתן כל איש כאשר נדב לבו אותו (ריש פרשתנו), והיינו עבודה המשתנה ומותאמת לכל אחד לפי נפשו וכוחותיו.

עבודת "תרומת האדנים" היא קבלת עול מלכות שמים והתבטלות אל הבורא. בעבודה זו אין חילוק בין קטן לגדול, שכן כל ישראל בטלים אל הבורא ית"ש במידה שווה, שהרי דבר זה באה להם מצד נשמתם הקדושה הפועלת ביטול זה על כל אחד באופן שווה. גם מהות האדנים עצמם רומזת על קבלת עול מלכות שמים: האדנים הם נחותים ונמוכים, ויחד עם זאת הם יסוד המשכן כולו. וכמו כן ההתבטלות אל השי"ת היא עבודה "נחותה" שאין בה השכלות והרגשים, אך היא יסוד ושורש לכל ענייני עבודת השי"ת (וראה ספר המאמרים תש"ח עמ' 131 ואילך).

אמנם, מעתה יש לתמוה על פרטי הציווי של תרומת האדנים:

א. מאחר ועבודה זו היא יסוד הקבלת עול הנובעת מנשמת היהודי, מדוע ניתנה תרומה זו רק "מבין עשרים שנה ומעלה", והלא גם קטנים יש בהם נשמה אלוקית והמה שייכים לעבודה זו של ביטול וקבלת עול?

ב. מצינו למאן דאמר (ראה פני משה בשיטת ת"ק בירושלמי שקלים פ"א מ"ד) שציווי התורה (תשא ל, טו) "העשיר לא ירבה והדל לא ימעט ממחצית השקל", נאמר על תרומת האדנים.

ולכאורה, מאחר שנתבאר שעניינה של תרומת האדנים הוא תנועת ה"קבלת עול" שבנפש היהודי השווה בכל ישראל, מדוע בתרומה זו מזכירה התורה את החיזוקים שבין בני ישראל: "עשיר ו"דל", הרי כאשר מדובר על ההתבטלות שמצד הנשמה אין מלכתחילה הבדל בין "עשיר" ברוחניות לבין "דל" בעבודת ה'?

תפילה בכוונות האר"י ותפילה פשוטה - באותו נוסח?

והביאור בזה:

עבודת תרומת האדנים אינה רומזת על היסוד של קבלת עול עצמו. שהלא, כאמור, קבלת עול מלכות שמים היא יסוד העבודה של כל בני ישראל אנשים נשים וטף, ואילו בתרומת האדנים נצטוו רק אנשים מבין עשרים שנה ומעלה.

אלא עניין "תרומת האדנים" היא עבודת קריאת שמע ותפילה שבתחילת היום. עבודה זו מיוסדת על קבלת עול מלכות שמים באמירת "מודה אני לפניך" בקומו משנתו. בשעה זו עדיין לא נטל האדם ידיו ורוח טומאה שורה עליהן (ראה שו"ע אדמו"ר הזקן מהדו"ק סי' א סי"ה ומהדו"ת סי'), ומכל מקום הוא מתבטל לפני השי"ת בהתבטלות הנובעת מעצם הנשמה שאינה שייכת לשום טומאה (ראה בארוכה בקונטרס "עניינה של תורת החסידות").

וכהמשך ל"מודה אני" באה אחר כך העבודה בקריאת שמע ותפילה, שבהן מחדיר

האדם את הקבלת עול של הנשמה לראשו ולבו. התפילה היא אמנם עבודת המוח והלב, אך על האדם לעמול שיהי' ניכר בעבודתו שהיא נובעת מקבלת עול פנימית אל הבורא ית"ש. עבודה זו שייכת בעיקר מבין עשרים שנה ומעלה, שכן הם הראויים ומסוגלים מצד שלימות כוחות הנפש לעבודת השכל והרגש.

מטעם זה תיקנו חכמים את התפילה בנוסח שווה לכל ישראל. כי למרות שאינה דומה תפילת אדם בעל מוחין ורגש לתפילת אדם פשוט, מכל מקום יסוד עבודת כולם היא קבלת העול הפשוטה שבתחילת היום. ועל כן תיקנו חכמים נוסח שווה לקטן ולגדול, להורות על ההתבטלות להשי"ת שהיא יסוד העבודה השווה ומשווה את כולם.

וזהו עניינה הפנימי של "תרומת האדנים" – עבודת התפילה המיוסדת על אדני הקבלת עול, שהיא שווה בכולם, אך נוהגת מבין עשרים שנה ומעלה שהם העובדים את עבודת השכל והרגש.

ומעתה יובן גם מה שהדגישה תורה את החילוקים בין "עשיר" ו"דל" בנוגע לתרומת האדנים:

עבודת תרומת האדנים היא עבודה שמצד עצמה שייכים בה "עניי" ו"עשיר". יש מי שכוחות נפשו עשירים ומזוככים, ותפילתו במדרגה נעלית. ויש מי שכוחות נפשו דלים ותפילתו עניי' בשכל וברגש. ואכן כאשר בוחנים את עבודת היהודי כפי שהיא בפני עצמה, הרי רואים שתפילתו היא עשירה או עניי'.

אמנם, למרות שיש מי שהוא עשיר ויש מי שהוא בדרגת עני, הרי הדברים אמורים רק בעבודה עם כוחות הנפש עצמם, אך עבודת כולם כאחד מיוסדת על הביטול הנובע מעצם הנשמה. והוא מה שאמרו "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט" – כי ה"עשיר" וה"עני" יחדיו עובדים עבודתם על יסודי הקבלת עול שמצד הנשמה.

תאוזתו של הקב"ה בבריאת העולם

כאשר אותם גדולים מבין עשרים שנה ומעלה עוסקים בתפילה שהיא אדני ויסודות המשכן, הרי הם נותנים כח רוחני להמשך עבודת הקמת המשכן, היא עבודת "תרומת המשכן".

תרומת המשכן שונה לגמרי מתרומת האדנים. היא אינה שווה בכל אלא "כל איש אשר ידבנו לבו", ולאידך נוהגת בכל ישראל אנשים נשים וטף.

סיבת בריאת העולם היא משום ש"נתאווה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים" (תנחומא נשא טז. וראה תניא פל"ו). השי"ת חפץ לברוא עולמות תחתונים גשמיים ונחותים, וכל זאת בכדי שעל ידי עבודת בני ישראל יוכשר העולם להיות דירה ראוי' שישכון בה הוא ית'. זוהי שליחותם של בני ישראל בעולם הזה הגשמי, שכאשר עוסקים בענייני

העולם לשם שמים, ומנצלים את הדברים הגשמיים לעבודת הבורא – הם מזככים את הגשמיות ומתקינים דירה לו ית' בתחתונים.

עבודה זו היא עניין "תרומת המשכן". רצון ותאוות הבורא ית"ש הוא לשכון בדברים הגשמיים עצמם, ולכן כל ישראל מאיש ועד אשה מגדול ועד קטן שייכים לעבודה זו. כל יהודי מתעסק בעניינים הגשמיים, וכאשר עושה אותם לשם שמיים ולעבודת הבורא, הוא משכין בהם את הבורא ית'. ולכן גם אין הגבלה בסוג "תרומת המשכן" ובכמותה כי אין הפרש והבדל באיזה מסחר ובאיזו מלאכה מתעסק היהודי, כיוון שכל ענייני העולם הגשמיים צריכים להיות דירה לבורא ית"ש.

